

Kurumsal ve Sosyal Güvenin Yaşam Memnuniyetine Etkisi: Türkiye Üzerine Bir İnceleme

Zeynep AKYÜREK (<https://orcid.org/0000-0002-8981-9623>), *Yalova University, Türkiye;*
zeynep.akyurek@yalova.edu.tr

Yurdanur URAL-USLAN (<https://orcid.org/0000-0002-1721-0712>), *Uşak University, Türkiye;*
yurdanur.ural@usak.edu.tr

The Effect of Institutional and Social Trust on Life Satisfaction: A Study on Türkiye

Abstract

This study examines the relationship between social trust, institutional trust, and individual life satisfaction based on the seventh round of the World Values Survey data conducted in Türkiye between 2017 and 2020. The research results show a positive and statistically significant relationship between social and institutional trust and individual life satisfaction. Considering the control variables, the relationship between social trust, institutional trust and individual life satisfaction continues. By highlighting the complexity of the relationship between types of trust and life satisfaction, the research provides an important foundation for future research. The role of trust in policies and interventions to improve the well-being of society needs to be considered, and further research is required.

Keywords : Life Satisfaction, Institutional Trust, Social Trust.

JEL Classification Codes : I31, I39.

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirilen Dünya Değerleri Araştırması’nın yedinci turu verilerine dayanarak, sosyal güven ve kurumsal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma sonuçları, sosyal ve kurumsal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kontrol değişkenleri dikkate alındığında, sosyal güven, kurumsal güven ve bireysel yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki devam etmektedir. Araştırma, güven türleri ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin karmaşıklığını vurgulayarak, gelecekteki araştırmalar için önemli bir temel oluşturmaktadır. Toplumun yaşam memnuniyetini artırmaya yönelik politikalar ve müdahalelerde güvenin rolünün dikkate alınması ve daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler : Yaşam Memnuniyeti, Kurumsal Güven, Sosyal Güven.

1. Giriş

Güven, çeşitli sosyal etkileşimlerde temel bir unsurdur ve sosyal sermaye teorisinde önemli bir yer tutar (Thielmann & Hilbig, 2015: 251). Sosyal sermaye teorisi bağlamında, güven, sosyal sermayenin bir bileşeni olarak tanımlanır ve bireylere güven ile kurumlara güven olmak üzere iki boyuta sahiptir (Paxton, 1999: 95). İlk boyut, genellikle bireylere duyulan güveni ifade ederken, ikinci boyut ise kurumlara olan güveni vurgular. Güven, ilişkilerin risklerini azaltmaya ve işlem maliyetlerini düşürmeye yardımcı olarak, koordinasyonu kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir (Nooteboom, 2007: 12). Toplumda kurumsal güvenin ölçülmesi çeşitli göstergelere dayanır. Bu göstergeler arasında devlete ve devlet kurumlarına duyulan saygının derecesi, halkın karar süreçlerine katılım düzeyi, sivil toplum kuruluşlarının yaygınlık düzeyi, bireylerin sivil toplum örgütlerindeki görevleri, bu örgütlerde gönüllü olarak harcanan ortalama aylık hizmet saatleri, firmaların büyüklükleri ve yönetim yapıları, birikimlerin değerlendirilme yöntemleri, firmaların faaliyet alanlarının yaygınlığı gibi faktörler bulunmaktadır. Bu göstergeler, kurumsal güvenin derinlemesine anlaşılması ve değerlendirilmesi için kullanılmaktadır. Rotter (1967), bireysel güven ölçeğini oluştururken, güven kavramını merkeze almış ve bunu, bir kişi veya grubun, karşısındaki kişi veya grubun söz ve davranışına duyduğu itimat şeklinde tanımlamıştır. Ancak, bu güven ölçeklerinin kapsamı sınırlıdır ve güvenin risk alma ile ilişkisini ve kurum içi yapısal ilişkilere bağlı olması ihmal edilmektedir (Börü vd., 2007: 52). Bu nedenle, güven kavramını daha kapsamlı bir şekilde ele almak ve çeşitli bağlamlarda incelenmesi gerekmektedir.

Güncel araştırmalar, güvenin yaşam kalitesiyle ilgili öznel göstergeler üzerindeki etkisine odaklanmış ve özellikle yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisine vurgu yapmaktadır. (Jovanovic, 2016; Leung et al., 2011). Bu araştırmalar, güvenin yaşam memnuniyeti ve mutluluk üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Örneğin, Jovanovic (2016) güvenin yaşam memnuniyeti üzerindeki rolünü incelemiş ve Leung ve diğerleri (2011) ise güvenin farklı kültürel ve sosyal bağlamlarda nasıl değişebileceğini araştırmıştır. Yaşam memnuniyeti, bireyin yaşamını bilişsel ve duygusal açıdan değerlendirmesini ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Diener et al., 1985: 72).

Araştırmalar, güvenin artmasının, bireylerin daha yüksek bir yaşam memnuniyetine ve mutluluğa sahip olmalarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Gökalp, 2003). Özellikle, güveni yüksek olan bireylerin daha mutlu oldukları bulgulara dayanmaktadır. Güven duygusu, bireylerin ilişkilerindeki riskleri azaltarak daha yüksek yaşam memnuniyetine sahip olmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, güvenin bireylerin yaşam kalitesine olumlu bir katkıda bulunduğu söylenebilir (Mironova, 2015). Türkiye açısından bu konuyu yorumlarken, güvenin toplumun çeşitli alanlarında önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Girgin & Bayar, 2019: 59).

Yüksek güven seviyeleri, bireyler arasındaki ilişkilerin daha sağlam temeller üzerine inşa edilmesini sağlar ve toplumsal dayanışmayı artırır (Boztepe, 2013: 55). Bu da işbirliği, koordinasyon ve etkileşim açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Girgin ve Bayar (2019)

yaptıkları çalışmada, Türkiye’de güvenin düşük olduğunu ve buna karşılık yaşam memnuniyetinin de genel olarak düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, toplumdaki güvensizlik duygusu ve kurumlara olan güven eksikliği ile ilişkilendirilebilir. Siyasi, ekonomik veya sosyal faktörler güvenin azalmasına katkıda bulunabilir; insanların yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir.

Türkiye’deki ekonomik krizler ve piyasalardaki dalgalanmaların kurumsal ve bireysel güvenle ilişkilendirilmesi sık sık gündeme gelmiştir ve bu iddiaların veri analizine dayalı olarak incelenmesi önem taşımaktadır (Akgün, 2001: 5). Akademik araştırmalar, güvenin oluşturulması ve güven duygusunun güçlendirilmesi konusunda kurumların etkin rol oynaması gerektiğini vurgulamaktadır. Yüksek düzeyde güvene dayalı bir toplumun hedeflenmesi, bireylerin yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkileyebilir ve sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarda olumlu gelişmelerin sağlanmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle, Türkiye’deki akademik ve siyasi çevrelerin, güvenin oluşturulması ve sürdürülmesi için daha fazla araştırma yapması, politika önerileri sunması ve etkili adımlar atması gerekmektedir.

Bu çabalar, Türkiye’nin toplumsal ve ekonomik kalkınmasını desteklemek ve bireylerin yaşam kalitesini artırmak amacıyla önemlidir (Zak & Knack, 2001: 297). Güven, toplumların istikrarı, sosyal uyumu ve ekonomik gelişimi için temel bir faktördür (Jovanovic, 2016: 287). Türkiye, siyasi ve ekonomik dalgalanmaların yaşandığı bir coğrafyada bulunması sebebiyle güven sorunlarıyla sık sık karşılaşmaktadır. Araştırmalar, Türkiye’deki güven düzeylerinin zaman zaman dalgalanmalar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Siyasi belirsizlikler, terör olayları, ekonomik krizler ve sosyal çatışmalar gibi faktörler, güven düzeyini olumsuz etkilemektedir. Dünya Değerler Araştırması’nın yedinci dalgasından elde edilen verilere göre Türkiye’de güven seviyeleri incelendiğinde, sosyal güvenin %85, polise güvenin %45, mahkemelere güvenin %25 ve hükümete güvenin ise %30 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu veriler, Türkiye’de genel anlamda güvenin istenilen düzeyin altında olduğunu göstermektedir. Sosyal güvenin yüksek olması, bireyler arasındaki kişisel ilişkilerin ve toplumsal dayanışmanın güçlü olduğunu gösterebilirken, diğer yandan polis, mahkemeler ve hükümet gibi kurumlara duyulan düşük güven, adalet sistemine ve siyasi otoriteye duyulan güvenin sınırlı olduğunu işaret etmektedir. Bu değerler Türkiye’nin toplumunda da güven sorunu olduğunu göstermektedir ve birçok etken, güvenin azalmasına katkıda bulunmuştur.

Türkiye’de sosyal güven, toplumsal değişimler, siyasi istikrarsızlık, etnik ve kültürel çatışmalar, terör olayları ve ekonomik zorluklar gibi birçok faktörün etkisi altında gelişmektedir. Bu sorunlar, bireylerin birbirlerine olan güvenini zedelerken, toplumun sosyal dokusunu da zayıflatmaktadır (Algan & Cahuc, 2010: 3). Sosyal güven eksikliği, bireyler arasında artan korku, şüphe ve ayrışmayı tetikleyerek toplumsal bağları koparmaktadır (Bäck & Kestilä, 2009: 180). Bu bağlamda, toplumun güven duygusunun zedelenmesi, sosyal bütünleşmeyi ve uyumu olumsuz yönde etkileyebilir. Güven eksikliği, insanların birbirlerine olan inancını sarsabilir ve toplum içinde daha fazla çatışma ve ayrışma eğilimlerini teşvik edebilir. Ayrıca, toplumun birlikte çalışma, dayanışma ve ortak hedeflere

yönelme gibi önemli unsurları da olumsuz etkilenebilir. Bu yüzden, Türkiye’de yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal değişimler, güven duygusunu olumsuz etkileyebilir ve insanların birbirlerine olan inancını zayıflatabilir.

Türkiye’de kurumsal güven sorunları da önemli bir konudur. Siyasi ve ekonomik kurumların güvenilirliğindeki eksiklikler, toplumun kurumlara olan güvenini zedelerken, adalet, şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkin yönetim gibi önemli kurumsal değerlerin zayıflamasına neden olmaktadır (Akgün, 2001). Yolsuzluk, nepotizm, siyasi manipülasyonlar ve yavaş işleyen yargı sistemi gibi sorunlar, kurumsal güvenin erozyonunu hızlandırmaktadır. Bu sorunlar, toplumun kurumlara olan güvenini zedelerken, ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, bu sorunların çözümü için önlemler alınması ve kurumsal güvenin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Akademik çalışmalar, bu sorunların analiz edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi konusunda önemli bir katkı sağlamaktadır.

Yaşam memnuniyeti kavramı ise, yaşam doyumu ve mutluluk kavramları ile birlikte ele alınmakta olup subjektif bir değer ve ölçü olarak kabul edilmektedir. Bu kavram, 1980’li yıllardan bugüne kadar birçok akademik araştırma konusu olmuştur (Campbell, 1981; Diener et al., 1985). Yaşam memnuniyeti, bireysel yaşam kalitesini değerlendirme ölçüsüdür. Gelir, iş durumu, sağlık, aile, sosyal ilişkiler, güvenlik, özgürlük, ahlaki değerler gibi birçok faktör yaşam memnuniyetini etkilemektedir. Yaşam memnuniyeti, tüm bireylerin elde etmek istediği yaşamın en temel amacı olarak kabul edilmektedir (Dumludağ et al., 2016). Türkiye’de güven düzeyi ile yaşam memnuniyeti arasında güçlü bir ilişki tespit edilmektedir. Araştırmalar, yüksek güven düzeyine sahip bireylerin genellikle daha yüksek yaşam memnuniyetine sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Jovanovic, 2016; Meçe, 2021). Bu durum, güvenin bireylerin sosyal ilişkilerini güçlendirdiği, toplumsal dayanışmayı teşvik ettiği ve olumlu bir yaşam deneyimi sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle, Türkiye’de güven düzeyini artırmak, bireylerin yaşam memnuniyetini iyileştirmek için önemli bir hedef olmalıdır.

Bu çalışmada, 2017-2020 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen Dünya Değerleri Araştırması’nın yedinci turu verilerine dayanarak sosyal güven, kurumsal güven ve bireysel yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma, bu üç değişken arasındaki ilişkinin karmaşıklığını vurgulayarak, gelecekteki araştırmalar için önemli bir temel oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, sosyal güven ve kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini anlamak ve bu ilişkiyi analiz etmektir. Bu bağlamda, araştırma yöntemi, Dünya Değerleri Araştırması’nın yedinci turu verilerini kullanarak istatistiksel analizler gerçekleştirilmesini içermektedir ve araştırma sonuçları, sosyal ve kurumsal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırma toplumun yaşam memnuniyetini artırmaya yönelik politikalar ve müdahalelerde güvenin rolünün dikkate alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Güvenin, bireylerin yaşam memnuniyetini etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, bu çalışma, sosyal ve kurumsal güvenin

artırılmasının toplumsal yaşam ve bireysel mutluluğu nasıl etkileyebileceğini anlamak için analiz sunmaktadır.

2. Literatür

2.1. Güven Kavramı

Farklı disiplinlerde birçok yazar güveni tanımlamaya ve modellemeye çalışmıştır. Ancak güvenin tanımı konusunda tam bir uzlaşma sağlanamamıştır. Buna rağmen güven ile yapılan tanımların bireysel beklentiler ve inançlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. (Tüzün, 2007: 9) Rousseau vd. (1998: 395) güveni "kişinin, diğer tarafın niyet ya da davranışlarıyla ilgili olumlu beklentileri" olarak tanımlamaktadır. Belanger & Carter (2008: 167) güveni "hizmeti sağlayan kurumun bütünlüğü ve yeteneğine ilişkin kişinin algısı" olarak açıklamaktadır.

Güven türlerine ilişkin pek çok sınıflandırma görülmektedir (Shapiro et al., 1999: 366-376; Rousseau et al., 1998: 398-401; Muthusamy & White, 2005: 420-23). Literatürde çoğunlukla yer alan güven çeşitleri; kişisel güven, sosyal güven (genel güven) ve kurumsal güven şeklindedir (Aslan, 2016: 187-188). Sosyal güven, "insanların tanımadıkları diğer insanlara güvenme derecesi" olarak tanımlanmaktadır (Andreasson, 2017: 11). Sosyal güven toplumda yabancılar da dâhil, insanların genel olarak tüm insanlara güven duyması olarak açıklanmaktadır. Sosyal güven başat iki teoriye dayanmaktadır. İlk yaklaşıma göre güven, bireyin temel kişisel nitelikleri olan, yaş, gelir, eğitim ve sosyal sınıf gibi bireyin sosyo-demografi özelliklerine bağlı olarak oluşmaktadır. İkinci yaklaşım ise kişinin üyesi olduğu toplumun sosyal sistemin niteliğine odaklanmaktadır (Dogan & Erdogan, 2015).

Kurumsal güven, hükümetlere, siyasi otoritelere veya diğer sosyal kurumlara duyulan güveni içerdiğinden kavramsal olarak sosyal güvenden farklıdır (Glatz & Eder, 2020: 418). Akademisyenler, karar vermeyi kolaylaştırmak ve demokratik kurumların doğru işlemlerini sağlamak için kurumsal güvenin gerekli olduğunu savunuyorlar (Ciziceno & Travaglino, 2019: 686). Birçok çalışma, sosyal güven ile kurumsal güvenin ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Nannestad'ın (2014: 556), Sønderskov ve Dinesen'in (2014: 783) ve Zmerli ile Newton'un (2008: 706) çalışmaları, kurumsal güvenin sosyal güveni etkileyen önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Sønderskov ve Dinesen (2016: 197) yine aynı şekilde, devlet kurumlarına duyulan güvenin zamanla sosyal güveni nasıl etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, toplumda güven eksikliğinin çeşitli sorunlara neden olabileceği önemle vurgulanmaktadır.

2.2. Yaşam Memnuniyeti Kavramı

Yaşam memnuniyeti, bireylerin kendi yaşamlarını değerlendirdikleri ve ne ölçüde tatmin olduklarını ifade eden önemli bir kavramdır (Diener, 1984: 542). Yaşam memnuniyeti kavramı, genel olarak insanların yaşamlarından duydukları memnuniyeti ifade eder ve duygusal bir arka plana sahiptir. Bu kavram, bireyler için oldukça önemlidir çünkü yaşamın kalitesini belirlemede önemli bir rol oynar. Ancak, yaşam kavramının geniş ve

karmaşık yapısı, yaşam memnuniyetini tanımlamayı ve etkileyen faktörleri belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, yaşam memnuniyeti kavramı üzerinde genel bir fikir birliği bulunmamaktadır (Polatçı, 2015: 29). Yaşam memnuniyeti, bireylerin genel olarak yaşamlarını ne ölçüde olumlu bir şekilde değerlendirdiklerini ifade eder. Bu, insanların yaşadıkları hayattan ne kadar keyif aldıklarını yansıtır. Ayrıca, bu kavram, yaşamla ilişkilendirilen olumlu duyguları tanımlar. Bu duygular, bireylerin hayatlarının çeşitli yönlerinden elde ettikleri tatmin, mutluluk ve huzuru içerebilir (Diener, 1984). Bu bağlamda yaşam memnuniyeti, insanların subjektif olarak yaşamlarını nasıl algıladıklarını ve değerlendirdiklerini anlamak için önemli bir araçtır (Veenhoven, 1996). Bu kavramın anlaşılması, bireylerin mutluluğunu artırmaya yönelik politika ve müdahalelerin geliştirilmesinde değerli bir rol oynar.

Türkiye’de, yaşam memnuniyeti araştırmaları, bireylerin mutluluk düzeylerini anlamak, toplumun yaşam kalitesini değerlendirmek ve politika yapıcıların kararlarını bilimsel temellere dayandırmak için büyük bir öneme sahiptir. Türkiye’de gerçekleştirilen yaşam memnuniyeti araştırmaları genellikle anketler ve ölçekler aracılığıyla yapılmaktadır (TÜİK, 2021). Bu çalışmalarda, bireylerden kendi yaşamlarını değerlendirmeleri, genel yaşam memnuniyetlerini ifade etmeleri ve farklı yaşam alanlarını (gelir, iş, sağlık, sosyal ilişkiler gibi) değerlendirmeleri istenmektedir. Araştırmaların sonuçları, Türkiye’deki yaşam memnuniyetinin belirli bir zaman diliminde nasıl değiştiğini ve hangi alanlarda iyileşme veya zorluklar olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmalar, yeterli gelire sahip olmanın ve ekonomik istikrarın yaşam memnuniyetini artırdığını göstermektedir (Ulutürk-Akman, 2021: 40). Aynı şekilde, sosyal ilişkiler ve aidiyet duygusu da yaşam memnuniyetini etkileyen önemli faktörlerdir (Acar, 2019: 147). Aile bağları, arkadaşlık ilişkileri, toplumsal dayanışma, sosyal destek ağları ve güven, bireylerin yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkileyebilir. Sağlık durumu da yaşam memnuniyeti üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. İyi bir fiziksel ve ruhsal sağlık durumu gibi faktörler bireylerin yaşam memnuniyetini artırmaktadır (TÜİK, 2021). Bu faktörler, Türkiye’deki yaşam memnuniyetinin anlaşılmasına ve iyileştirilmesine katkıda bulunur. Söz konusu bu araştırmalar, politika yapıcıların bu faktörleri göz önünde bulundurarak politikalarını şekillendirmeleri ve toplumun genel mutluluğunu artırmak için stratejiler geliştirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Ulutürk-Akman, 2021: 63). Kısacası, yaşam memnuniyeti, bireylerin yaşam koşulları, beklentileri, değerleri ve kişisel tatminleri ile ilgili bir kavramdır.

Literatürde, yaşam memnuniyetinin politikacılar tarafından öncelikli bir konu olarak algılanması gerektiğini savunan araştırmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar, yaşam memnuniyetinin toplumun refahını ve kalitesini etkileyen önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır (Diener & Seligman, 2004: 2). Politikacılar, toplumun mutluluğunu artırmak ve insanların daha iyi bir yaşam sürmelerini sağlamak için politikalar oluştururken yaşam memnuniyetinin önemini anlamalıdır (Kahneman & Krueger, 2006: 22). Çünkü hükümetlerin aldığı kararlar ve uyguladığı politikalar, bireylerin yaşam kalitesini etkileyebilir. Yaşam memnuniyeti araştırmaları, politikacılara toplumun ihtiyaçlarını ve önceliklerini anlamada ve politika kararlarına yön vermede yardımcı olabilir. Bireylerin temel ihtiyaçlarının daha büyük bir öneme sahip olduğu ekonomik kalkınmanın erken

dönemlerinde, büyüme ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Acar, 2019). Ancak toplum gelir düzeyleri arttıkça ve belirli bir mutluluk seviyesine ulaştıkça, yaşam memnuniyetinin gelire bağlı olma eğilimini azaltan araştırmalar da mevcuttur (Diener & Seligman, 2004: 2).

Bu araştırmaların akademik ve bilimsel niteliği, ölçüm araçlarının güvenilirliği ve geçerliliği üzerinde durulur (Veenhoven, 1996: 16). Ayrıca, araştırmaların örneklem seçimi ve temsil edicilik konularında dikkatli olunması önemlidir. Bu tür çalışmalar, genellikle istatistiksel analizler ve sonuçların raporlanmasıyla birlikte sunulur. Yaşam memnuniyeti araştırmaları, Türkiye’de sosyal politika ve refah programları geliştirilmesinde ve toplumun genel mutluluk düzeyini yükseltmeye yönelik adımların atılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Çünkü, Türkiye’de (ekonomik, kültürel ve sosyal çeşitlilik gösteren bir ülke) ise yaşam memnuniyeti analizlerinde farklılıklar gözlemlenmektedir (Eren & Aşıcı, 2015: 248). Bu farklılığın nedenleri arasında sosyal ilişkiler ve çalışma hayatından keyif alma gibi faktörler öne çıkmaktadır. Kahneman ve Deaton (2010) bireylerin sosyal ilişkilerinin ve iş yaşamlarının yaşam memnuniyetlerini etkilediğini göstermektedir. Sosyal ilişkiler, insanların güven ve bağlılık duygusuyla birlikte anlamlı ilişkiler kurmalarını sağlar. Güçlü sosyal ağlara sahip olmak, destek ve sosyal bağlantılarla dolu bir çevreyle etkileşimde bulunmak, bireylerin yaşam memnuniyetini artırabilir.

21. yüzyılda yaşam memnuniyeti alanına yönelik yapılan araştırmalar son derece büyük bir önem kazanmıştır. Yaşam memnuniyeti, bireylerin kendilerini tatmin ve mutlu hissetme düzeyini yansıtan bir refah ölçütü olarak kabul edilmektedir (Özdemir & Öztürk, 2015: 195) Aynı zamanda, bir toplumun veya bir ülkenin gelişmişlik seviyesinin bir göstergesi olarak da değerlendirilmektedir. Bu nedenle, hükümetler kamu politikalarını şekillendirirken, yaşam memnuniyeti verilerinden yararlanma eğilimindedir ve ulusal ve uluslararası çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Gül, 2017: 16).

Bu araştırmalar, bireylerin yaşam kalitesini anlamak, toplumsal ve ekonomik politikaların etkilerini değerlendirmek ve refahı artırmaya yönelik müdahaleleri planlamak için önemli bir kaynak sağlamaktadır (Aydın, 2020: 140). Araştırma sonuçları, politika yapımcılarının, sosyal hizmet uzmanlarının ve diğer ilgili paydaşların yaşam memnuniyetini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Söz konusu çalışmalar, temel veriler ve analitik bulgular sunarak, refahı etkileyen faktörleri anlama ve müdahalelerin etkisini değerlendirme konusunda bilimsel bir temel oluşturmaktadır. Bu bilgiler, politika yapımcıların toplumun refahını iyileştirmek için daha etkili kararlar almasına ve diğer paydaşların ilgili politikaları ve programları şekillendirmesine yardımcı olmaktadır.

Ek olarak yaşam memnuniyeti araştırmaları, ulusal düzeydeki verilerin yanı sıra uluslararası karşılaştırmaları da içerebilir (Yemişçigil & Dolan, 2015: 170). Bu yaklaşım, farklı ülkeler arasındaki yaşam memnuniyeti düzeylerini karşılaştırmak ve en iyi uygulamaları belirlemek için kullanılmaktadır. Bu tür karşılaştırmalar, politika yapımcıların

ve uluslararası kuruluşların refahı artırmaya yönelik politikalar ve programlar geliştirmelerine yardımcı olabilir. Sonuç olarak, 21. yüzyılda yapılan yaşam memnuniyeti araştırmaları, toplumun refah düzeyini anlamak, politika yapıcıları bilgilendirmek ve mutluluğu artırmaya yönelik müdahaleleri planlamak için önemli bir araç haline gelmiştir.

2.3. Güven ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişki

Günümüz toplumlarında, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatlarını düzenlemek genellikle resmi kurumlar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu kurumlar, sağlık, eğitim, adalet gibi temel hizmetleri sunarken aynı zamanda toplumun düzenini sağlayan yapılar olarak işlev görürler. Resmi kurumlar, insanların hayatlarını etkinleştiren ve güvende hissettiren unsurlar olmakla birlikte, bazı durumlarda da kısıtlayıcı olabilmektedirler. Bu nedenle, resmi kurumlara duyulan güven, bireylerin yaşam memnuniyeti üzerinde doğrudan etkiye sahip bir önemli faktördür (Berggren & Bjørnskov, 2020: 4). Toplumda genel olarak insanlara duyulan güven, sosyal ilişkilerin temel dayanağıdır ve toplumdaki bilgi alışverişini sağlayarak bireylerin yaşam başarılarına yardımcı olan kaynakları besler (Meçe, 2021: 456). Güven, insanların birbirlerine olan inancını ve toplumda diğer bireylerle etkileşimde bulunma cesaretini artırır. Böylece, güvenin varlığı toplumsal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde işlemesini ve dayanışmanın gelişmesini sağlar.

Yaşam memnuniyeti üzerine yapılan araştırmalarda ise, güven kavramının bireysel mutluluğu etkileyen önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu ilişki üzerinde yapılan araştırmaların sonuçları bazen farklılık gösterebilir. Bazı araştırmalarda sosyal güven ile yaşam memnuniyeti arasında negatif bir ilişki olduğu belirtilirken (Mironova, 2015: 132), diğer bazı araştırmalarda ise sosyal güven ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Glatz & Eder, 2020: 434). Aynı şekilde, kurumsal güven ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin de pozitif olarak bulunduğu ifade edilmektedir (Glatz & Eder, 2020: 435).

Ancak, Türkiye’de güven ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki hakkında yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu nedenle, bu çalışma Dünya Değerler Araştırması’nın 2017-2022 yıllarında elde edilen verileri analiz ederek sosyal güven ve kurumsal güven gibi çeşitli güven türleri ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi Türkiye örneğinde incelemeyi hedeflemektedir. Araştırma, güven ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi anlamak için sosyal güven ve kurumsal güven gibi farklı güven türlerini ele alacaktır. Araştırmanın temel sorusu şu şekildedir: “Güven ile yaşam memnuniyeti arasında hangi düzeyde bir ilişki bulunmaktadır?” Bu bağlamda, araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Sosyal güven, bireylerin yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişki içerisindedir.

H2: Kurumsal güven, bireylerin yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişki içerisindedir.

H3: Sosyal güven ve kurumsal güven, kontrol değişkenleri (yaş, eğitim, gelir, medeni hal, dinin önemi) ile birlikte bireylerin yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişki içerisindedir.

Bu araştırma, Türkiye'deki güven ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacak ve toplumun refahını artırmak için etkili politika önerileri sunmaya yardımcı olacaktır. Çalışmanın sonuçları, güven kavramının yaşam memnuniyetine olan etkisini vurgulayarak, resmi kurumların bireylerin yaşam kalitesini ve memnuniyetini artırmak için önemli bir rol oynayabileceğini ortaya koyacaktır. Aynı zamanda, güvenin farklı boyutlarının yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerini anlamak, toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesi ve toplumun mutluluk düzeyinin yükseltilmesi için stratejiler geliştirmek açısından önemli bir rehberlik sunacaktır.

3. Yöntem

Yaşam memnuniyeti, kategorik bir bağımlı değişken olduğundan, bu araştırma için analiz yöntemi olarak sıralı lojistik regresyon modeli tercih edilmiştir. Sıralı lojistik regresyon analizi, nitel veya sayısal olan bağımsız değişkenler ile sıralı veya kategorik olan bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi göstermek ve model kurmak için kullanılmaktadır. Model, bağımlı değişkenin iki veya daha fazla kategoriye sahip olduğu ve bu kategorilerin bir sıralamaya sahip olduğu durumlar için kullanılır. Bu sıralama, modelde bir ölçek kavramı oluşturur.

Diğer modellere benzer şekilde, Sıralı lojistik regresyon modelinde, olasılık oranları hesaplanır ve bu hesaplanan oranlar, modelin kümülatif odds (olasılık oranları) modeli olarak ifade edilir.

Sıralı lojistik regresyon modelinde, bağımlı değişkene ait J adet ordinal kategori bulunmaktadır. Bu kategorilerden biri referans kategori olarak seçildiğinde, J-1 adet kesme noktası tahmini yapılabilmektedir (Akın & Şentürk, 2012). Bu tahminler, her bir sıralı kategorideki olasılık için ayrı ayrı bilgi içermektedir. Modelin açıklaması ise elde edilen kümülatif modelin genel yapısı ile yapılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Örneklemi

Bu çalışmada, 2017 ile 2022 yılları arasını kapsayan Dünya Değerler Araştırması'nın 7. Turu için Türkiye'den elde edilen veriler kullanılmıştır (Dünya Değerleri Araştırması, 2021). Katılımcı sayısı 2415'tir ve yaşları 18 ile 94 arasında değişmektedir. Katılımcıların cinsiyet dağılımı %50 kadın ve %50 erkek şeklindedir.

3.2. Veri Analizi

Bu çalışmada, sosyal güven ölçüsü, tek bir maddelik kapalı uçlu bir soru kullanılarak belirlenmiştir. Bu soru, katılımcılara şu şekilde yöneltilmiştir: "Genel olarak insanlara güvenilir mi, yoksa başkalarıyla ilişki kurarken veya iş yaparken dikkatli olmak mı gereklidir?" Yanıt seçenekleri, 1 (insanlara güvenilir) ve 2 (dikkatli olmak gerekir) olmak üzere iki puandan oluşmaktadır.

Kurumsal güven ise, beş maddelik bir soru kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu soru, katılımcılara ülkelerindeki kurumlara karşı duydukları güveni ölçmek için tasarlanmıştır. Soru şu şekildedir: "Parlamento, hukuk sistemi, polis, politikacılar ve siyasi partilere kişisel olarak ne kadar güveniyorsunuz?" Yanıt seçenekleri ise 1 (tamamen güvenirim), 2 (biraz güvenirim), 3 (pek güvenmem) ve 4 (hiç güvenmem) şeklinde dört puandır. Bu beş maddelik ölçek daha önceki çalışmalarda da kullanılmıştır (Schmidthuber, 2021: 95; Meçe, 2021: 457).

Yaşam memnuniyeti, bu çalışmada tek bir kapalı uçlu bir soru kullanılarak ölçülmüştür. Soru şu şekildedir: "Genel olarak bugünlerde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?" Yanıt kategorileri, 1 (hiç memnun değilim) ile 10 (son derece memnunum) arasında değişmektedir. Araştırmada yaşam memnuniyeti, çok düşük ve düşük düzeyde yaşam memnuniyetine sahip olanlar (1-5), orta düzeyde yaşam memnuniyetine sahip olanlar (6-7) ve yüksek düzeyde yaşam memnuniyetine sahip olanlar (8-10) olarak tasnif edilmektedir.

Tablo 1’de, yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların çoğunun 34 ile 55 yaş arasında olduğu görülmektedir (%45). Eğitim seviyeleri incelendiğinde ise, katılımcıların %58,3’ünün sekiz yıl veya daha az eğitime sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo: 1
Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıların Özellikleri	Katılımcı Sayısı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	1208	50,0
Erkek	1207	50,0
Yaş		
18-29	712	29,5
30-49	1.086	45,0
50-üzeri	616	25,5
-	(1 kişi cevap vermemiş)	
Eğitim		
8 yıl ve daha az eğitim alanlar	1409	58,3
Lise	585	24,2
Üniversite ve üstü	412	17,1
-	(9 kişi cevap vermemiş)	0,3

3.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulgularını incelemek için üç adım izlenmiştir. İlk adımda, sosyal güven ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek amacıyla regresyon analizi uygulanmıştır. Bu analizde elde edilen bulgular şu şekildedir: Regresyon analizi, sosyal güven ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlemiştir. Bu pozitif ilişkiyi ifade eden regresyon katsayısı 0.376 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu, sosyal güvenin artmasıyla yaşam memnuniyetinin artıma işaret etmektedir.

Modelin istatistiksel anlamlılığı, F-testi ve p değeri kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu gösteren düşük bir p değeri ($p = 0.0012$) elde edilmiştir. Bu durum, modelin sosyal güven ve yaşam memnuniyeti

arasındaki ilişkinin rastlantısal olmadığını ve verileri açıklamada anlamlı bir katkı sağladığını gösterir. Modelin genel uyumu R-kare değeri kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu analizde elde edilen R-kare değeri 0.0052'dir. Bu değer, modelin varyansın sadece küçük bir yüzdesini açıkladığını gösterir. Dolayısıyla, modelin yaşam memnuniyeti ve sosyal güven arasındaki ilişkiyi tam olarak açıklamakta yetersiz olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, analiz, sosyal güven ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Ancak, modelin genel uyumunun düşük olması, yaşam memnuniyetini ve sosyal güveni etkileyen diğer faktörlerin de olduğunu düşündürmektedir.

İkinci adımda, yaşam memnuniyeti ile hükümete güven arasındaki ilişkiyi değerlendirmek üzere regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; Yaşam memnuniyeti ile hükümete güven arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Elde edilen regresyon katsayısı 0.303'tür, bu da hükümete güvenin artmasıyla yaşam memnuniyetinin arttığını göstermektedir. Modelin istatistiksel anlamlılığı, F-testi ve p değeri kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz, modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu gösteren düşük bir p değeri ($p = 0.0000$) ortaya koymuştur. Bu durum, yaşam memnuniyeti ile hükümete güven arasındaki ilişkinin tesadüfi olmadığını ve modelin verileri açıklamada önemli bir rol oynadığını gösterir. Modelin genel uyumu R-kare değeri ile değerlendirilmiştir. R-kare değeri 0.0235 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, modelin varyansın sadece küçük bir kısmını açıkladığını göstermektedir. Dolayısıyla birinci aşamada olduğu gibi burada da, modelin yaşam memnuniyeti ile hükümete güven arasındaki ilişkiyi tam olarak açıklamada yetersiz olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, analiz hükümete güven ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Ancak, modelin genel uyumunun düşük olması, yaşam memnuniyetini ve hükümete güveni etkileyen diğer faktörlerin de olduğunu düşündürmektedir.

Üçüncü adımsa ise, yaş, eğitim, medeni hal, dinin önemi ve gelir düzeyi gibi kontrol değişkenlerinin dikkate alındığı çoklu sıralı lojistic regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, sosyal güven ve kurumsal güvenin yaşam memnuniyeti ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Çoklu sıralı lojistic regresyon analizi, birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini değerlendirmek için kullanılan bir istatistiksel yöntemdir (Çağlayan & Korkmaz, 2021: 267). Bu analiz, sosyal güven ve kurumsal güvenin yaşam memnuniyeti ile ilişkisini daha ayrıntılı bir şekilde anlamak ve diğer değişkenlerin etkisini kontrol etmek için kullanılmıştır.

Hipotez 1, sosyal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğunu öne sürmüştür. Bu bulgular, sosyal güveni daha yüksek olan bireylerin genellikle yaşam memnuniyetlerinin de daha yüksek olduğunu göstermektedir. Basit sıralı lojistic regresyon analizi sonuçlarına göre (Tablo 2), sosyal güvenin bireysel yaşam memnuniyetine katkıda bulunduğu görülmüştür (Estimate = .453, SE = .110, Wald = 17.087, $p = .00$). Bu analiz sonuçlarına göre, sosyal güvenin artmasıyla birlikte bireylerin yaşam memnuniyeti de odds değerine göre 1.57 (%95 güven aralığı 1.26-1.95) oranında artmaktadır.

Tablo 2’de, “Threshold” (eşik) satırında belirtilen referans kategorisi “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” olarak tanımlanmıştır. Bu durum, diğer yaşam memnuniyeti düzeyleri ile “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” kategorisi arasında karşılaştırmaların yapıldığını gösterir. Tablodaki model tahminleri, her bir yaşam memnuniyeti düzeyi için spesifik bir değeri ifade etmektedir. Örneğin, “Orta seviye yaşam memnuniyeti” için model tahmini 1.257 olarak belirtilmektedir. Bu, “Orta seviye yaşam memnuniyeti” düzeyindeki bireylerin, “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” düzeyindeki bireylere kıyasla 1.257 kat daha yüksek bir olasılığa sahip olduğunu yansıtmaktadır.

Hipotez 2, kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişkisi olduğunu öne sürmüştür. Bu bulgular, kurumsal güveni yüksek olan bireylerin genellikle daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduklarını göstermektedir. Basit sıralı lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre (Tablo 3), kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyetine önemli bir katkı sağladığı görülmüştür (Estimate = .555, SE = .057, Wald = 94.559, p = .00). Bu analiz sonuçlarına göre, kurumsal güvenin artmasıyla birlikte bireylerin yaşam memnuniyeti de odds değerine göre 1.74 (%95 güven aralığı 1.55-1.94) oranında artmaktadır. Bu bulgular, kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemektedir.

Tablo: 2
Sosyal Güven ve Yaşam Memnuniyeti için Sıralı Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	Model Tahmini	Std. Hata	Wald	df	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
Threshold	[Düşük düzey yaşam memnuniyeti]	-.405	.131	9,496	1	.002	-.662	-.147
	[Orta seviye yaşam memnuniyeti]	1,257	.134	88,150	1	.000	.994	1,519
Location	Sosyal Güven	.453	.110	17,087	1	.000	.238	.667

Tablo 3 “Threshold” değeri, Tablo2’deki gibi “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” referans kategorisini yansıtmaktadır. Bu seçim, yaşam memnuniyeti düzeylerinin analizinde temel bir referans noktası sağlamaktadır. Kurumsal güven ile yaşam memnuniyeti düzeyleriyle kıyaslandığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir. Örneğin, “Orta seviye yaşam memnuniyeti” için hesaplanan model tahmini, “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” referansıyla karşılaştırıldığında 2.318 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, “Orta seviye yaşam memnuniyeti” düzeyindeki bireylerin, “Düşük düzey yaşam memnuniyeti” düzeyindekilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek bir model tahmini değerine sahip olduğunu (p < 0.001) ifade etmektedir. Bu sonuçlar, analizdeki yaşam memnuniyeti düzeylerinin değerlendirilmesinde ve kurumsal güvenin rolünün anlaşılmasında önemli bir katkı sağlamaktadır.

Tablo: 3
Kurumsal Güven ve Yaşam Memnuniyeti için Sıralı Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	Model tahmini	Std. Hata	Wald	df	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
Threshold	[Düşük düzey yaşam memnuniyeti]	.624	.162	14,880	1	.000	.307	.941
	[Orta seviye yaşam memnuniyeti]	2,318	.169	188,790	1	.000	1,987	2,648
Location	Kurumsal Güven	.555	.057	94,529	1	.000	.443	.667

Hipotez 3, yaş, eğitim, dinin önemi, medeni hal, gelir düzeyi kontrol edilerek sosyal güven ve kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu öne sürmüştür. Bu hipotezde sıralı lojistik regresyon yöntemi kullanılarak yaşam memnuniyetini etkileyen faktörler incelenmiştir. Analizdeki değişkenlerin katsayıları (Coef.), standart hataları (Std. Err.), z istatistik değerleri (z), p değerleri ($P > |z|$), ve güven aralıkları ([95% Conf. Interval]) ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Bu analiz, yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerin istatistiksel önemini değerlendirmek için kullanılan standart bir analitik yaklaşımı yansıtmaktadır. Modelde p değeri ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0000$) elde edilmiştir, bu da modelin genel olarak istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve en az bir bağımsız değişkenin sonucu açıklamada önemli olduğunu gösterir. Modelin Pseudo R2 değeri 0.0393'tür. Bu değer, modelin varyansın %3.93'ünü açıkladığını gösterir¹.

Bu sıralı lojistik regresyon analizi, yaşam memnuniyetini temsil eden yaşam memnuniyeti değişkeninin; aileye güven, komşulara güven, tanıdık kişilere güven, ilk tanıştığımız kişilere güven, farklı dinden kişilere güven, farklı milletten kişilere güven, polise güven, mahkemelere güven, hükümete güven, eğitim, gelir, yaş, medeni hal ve dinin önemi gibi değişkenlerle olan ilişkisini araştırmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, (aileye güven) değişkeni, yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir pozitif etkiye sahiptir ($z = 3.55$, $p < 0.001$). Bu bulgu, aileye duyulan güvenin artmasının genel olarak yaşam memnuniyetinde artışa sebep olduğunu göstermektedir. (Komşulara güven) değişkeni için elde edilen z istatistiği 2,87 ve p değeri 0,004'dür, bu da komşulara güvenin artmasının yaşam memnuniyetinde artışa yol açtığını desteklemektedir. (Tanıdık kişilere güven) değişkeni için elde edilen z istatistiği 1,84 ve p değeri 0,065'dir. Bu değerler, tanıdık kişilere güvenin yaşam memnuniyeti üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde, (ilk tanışılan kişilere güven), (farklı dinden kişilere güven) ve (farklı milletten kişilere güven) değişkenleri için de istatistiksel olarak anlamlı bir etki tespit edilmemiştir.

Tablo 4'de, polise, mahkemelere ve hükümete duyulan güvenin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Sonuçlar, polise güven ve mahkemelere güven değişkenlerinin yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir (sırasıyla, $p = 0.708$ ve $p = 0.400$). Ancak, hükümete güven değişkeni için elde edilen sonuçlar dikkat çekicidir. Hükümete güvenin yaşam memnuniyeti üzerinde pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiş ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p = 0.001$). Bu bulgular, güven duyulan kurumların bireylerin yaşam memnuniyetini artırabileceğini ve bu durumun özellikle hükümete olan güvenin önemli olduğunu işaret etmektedir.

¹ Analizde kullanılan sıralı lojistik regresyon yöntemi, bağımlı değişkenin sıralı kategorik olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Bu yöntemde, bağımsız değişkenlerin etkisi, belirli kategorilere geçiş olasılıkları üzerinden değerlendirilir. Elde edilen sonuçlar, modelin genel anlamlılığını ve değişkenlerin istatistiksel önemini belirlemede kullanılır. Daha fazla bilgi için B.J. Long'un "Regression Models for Categorical and Limited Dependent Variables" adlı eserine başvurulabilir.

Tablo: 4
Yaşam Memnuniyeti Sıralı Lojistik Regresyon Modeli

	Katsayı	Std. Hata.	Z	P> z	%95 conf	Interval
Q49 (yaşam memnuniyeti)						
Q58 (aileye güven)	,3230644	,0909832	3,55	0,000	5013883	,1447406
Q59 (komsuya güven)	,1791385	,0623974	2,87	0,004	3014353	,0568418
Q60 (tamdik kişilere güven)	,1071863	,0581006	1,84	0,065	2210615	,0066888
Q61 (ilk tanıştığınız kişilere güven)	,1089706	,0576745	1,89	0,059	2220105	,0040694
Q62 (farklı dinden kişilere güven)	,0495183	,0563153	0,92	0,355	0554927	,1545292
Q63 (farklı milletten kişilere güven)	,0462956	,0503926	0,82	0,411	0640803	,1566716
Q69 (polise güven)	,0234707	,0627483	0,37	0,708	0995137	,146455
Q70 (mahkemelere güven)	,0523091	,0621817	0,84	0,400	174183	,0695649
Q71 (hükümete güven)	,1814744	,0562931	3,22	0,001	2918069	,0711419
Q288 (gelir)	,2877546.	,0257396	11,18	0,000.	237306.	,3382032
Q262 (yaş)	-.0048485	,0038447	-1,26	0,207	-.012384	,0026869
Q275 (eğitim)	,003974	,0227418	0,17	0,861	-.0405991	,0485471
Q273 (medeni hal)	-.0528686	,0200357	-2,64	0,008	-.0921378	-.0135993
Q6 (dinin önemi)	-.1059042	,0543476	-1,95	0,051	-.2124236	,0006151

Yine bu analizde, gelir, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum ve dinin önemi gibi faktörlerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkileri incelenmiştir. Sonuçlara göre, gelirin yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($p < 0.001$). Gelir arttıkça yaşam memnuniyetinin de arttığı tespit edilmiştir. Ancak, yaş ve eğitim değişkenleri için elde edilen sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı değildir (sırasıyla, $p = 0.207$ ve $p = 0.861$). Bununla birlikte, 'dinin önemi' değişkeninin p değeri 0.05 'e oldukça yakındır, bu da istatistiksel olarak anlamlı olabileceğini düşündürmektedir. Bu durumda, değişkenin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisinin daha fazla veri veya farklı analiz yöntemleri kullanılarak daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekebilir. Medeni hal değişkeni ise, yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir ($p = 0.008$) ve evli bireylerin yaşam memnuniyeti, evli olmayanlara göre daha yüksektir. Ayrıca, sosyal güven değişkeni, regresyon analizinde kullanıldığında sıralı lojistik modelinde hata vermiştir. Bu hata, çoklu bağlantı sorunlarından kaynaklanmaktadır. Çoklu bağlantı sorunları, değişkenler arasında yüksek bir korelasyon olduğunda veya değişkenlerin modelde aşırı etkileşim gösterdiğinde ortaya çıkar. Bu durum, modelin doğruluğunu ve güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir ve istatistiksel sonuçların doğru bir şekilde yorumlanmasını zorlaştırabilir.

Çoklu sıralı lojistik regresyon analizine göre, kurumsal güvenin yaşam doyumuna olan katkısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Estimate = .555, SE = .058, Wald = 91.744, $p = .00$). Yani, kurumsal güvenin artmasıyla birlikte yaşam memnuniyeti de artma eğilimindedir. Benzer şekilde, sosyal güvenin de yaşam doyumunu üzerinde pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir (Estimate = .429, SE = .111, Wald = 15.023, $p = .00$). Bu bulgular, sosyal güvenin ve kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Kontrol değişkenleri olan yaş, gelir, dinin önemi, eğitim düzeyi dikkate alındığında bile, sosyal güven ve kurumsal güvenin yaşam doyumunu olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, sosyal ve kurumsal güvenin bireylerin yaşam memnuniyetini artırıcı faktörler olduğunu desteklemektedir.

Ayrıca, cinsiyet değişkeni faktörünün yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen Ki-Kare testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile yaşam memnuniyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($\chi^2 = 0.080$,

$N = 2405$, $p = .961$). Bu bulgular, cinsiyetin bireysel yaşam memnuniyeti üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, cinsiyet değişkeni analiz modeline dahil edilmemiştir.

Ek olarak, gerçekleştirilen analizler, yaşam memnuniyetini etkileyen diğer değişkenleri de içermesi ve sosyal ile kurumsal güven arasındaki etkileşimlerin daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde incelenmesi için önem arz etmektedir. Bu tür bir derinlemesine analiz, sosyal politika alanında etkili stratejilerin belirlenmesine ve toplumun yaşam memnuniyetini artırmaya yönelik önemli katkılar sağlayabilir. Bu çerçevede, yaşam memnuniyetini belirleyen faktörlerin tamamıyla dikkate alınması ve sosyal ile kurumsal güvenin bu faktörlerle olan ilişkisinin ayrıntılı şekilde anlaşılması, etkili politika önerilerinin geliştirilmesi için önemli bir adım olabilir.

4. Sonuç

Bu çalışma 2415 katılımcıdan oluşan bir örnekleme sosyal güven ve kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti ile ne ölçüde ilişkili olduğunu araştırmaktadır. Türkiye’de 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirilen Dünya Değerleri Araştırması’nın yedinci turunda elde edilen verilere kullanılmaktadır. Güven ve yaşam doyumu arasındaki ilişki üzerine araştırmalar yapılmıştır. Ancak Türkiye’de bu bağlamdaki çalışmalar sınırlı kalmıştır.

Hipotez 1’i test etmek amacıyla öncelikle regresyon sonuçları, sosyal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasında oldukça zayıf ancak pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Akabinde gerçekleştirilen basit sıralı lojistik regresyon analizi de sosyal güven ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğunu desteklemektedir. Bu sonuç, sosyal güvenin bireylerin yaşam memnuniyeti için faydalı olduğunu kanıtlayan diğer araştırmalar tarafından da desteklenmektedir (Meçe, 2021: 459; Clench-Aas & Holte, 2021: 6; Glatz & Eder, 2020: 434; Mikucka et al., 2017: 455).

Hipotez 2’ni test etmek için yapılan regresyon kurumsal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasında pozitif, zayıf ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyarken, basit sıralı lojistik regresyon analizi kurumsal güven ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişkiyi desteklediğini göstermektedir. Bu sonuç resmi kurumlara duyulan güveni ele alan önceki araştırmaları desteklemektedir (Meçe, 2021: 459; Clench-Aas & Holte, 2021: 6; Glatz & Eder, 2020: 435; Hudson, 2006: 58). Kurumsal güven unsurlarından polise güven, yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\beta = 0.023$, $p = 0.708$). Benzer şekilde, mahkemelere güven de yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($\beta = 0.052$, $p = 0.400$). Buna karşılık, hükümete güven, yaşam memnuniyeti ile pozitif ve anlamlı bir ilişki göstermektedir ($\beta = 0.181$, $p = 0.001$). Bu bulgu, hükümete duyulan güvenin bireylerin yaşam memnuniyetine önemli bir katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Sosyal güven ve kurumsal güven bireysel yaşam memnuniyeti ile pozitif olarak ilişkili olsa da, bu çalışmanın bulguları kurumsal güvenin kişisel yaşam memnuniyetinin sosyal güvenden daha güçlü bir belirleyicisi

olduğunu göstermiştir. Bu durum, kurumsal güvenin toplumda düzen, adalet ve güvenlik algısını güçlendirerek bireylerin genel refah düzeyini daha fazla etkilemesiyle açıklanabilir.

Hipotez 3'ü test etmek amacıyla yapılan çoklu sıralı lojistik regresyon analizinin sonuçları, sosyal güven, kurumsal güven ve bireysel yaşam doyumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Gelir düzeyinin yaşam memnuniyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu, ancak yaş ve eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Medeni durum, evlilik durumunun yaşam memnuniyetinde belirgin bir farklılık yaratabileceğini göstermektedir. Dinin önemi, yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisinin daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğini düşündürecek şekilde sınırdan anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular, sosyal ve kurumsal güvenin bireysel refah üzerindeki önemini vurgulamakta ve gelecekteki araştırmalarda daha ayrıntılı incelemeler yapılmasını önermektedir.

Sosyal güven ile bireysel yaşam memnuniyeti arasındaki pozitif ilişki, bireylerin toplum içindeki sosyal bağlantılarının ve güven duygusunun, yaşam memnuniyetini artırdığını göstermektedir. Toplumsal dayanışma, sosyal ağlar ve sosyal destek, insanların yaşamlarında önemli rol oynayarak, yaşam memnuniyetini artıran faktörler olarak öne çıkmaktadır. Aynı şekilde, kurumsal güvenin de yaşam memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin resmi kurumlara olan güveni, yaşam memnuniyetini artırıcı bir etken olarak görülmüştür. Bu durum, resmi kurumların etkinliğinin ve güvenilirliğinin toplumun genel yaşam memnuniyetini etkilemedeki önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Bu araştırma, Türkiye'deki sosyal güven ve kurumsal güvenin bireysel yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerini inceleyerek, bu alandaki sınırlı literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. Bulgular, hem sosyal hem de kurumsal güvenin bireylerin yaşam memnuniyetini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Sosyal güven, bireylerin toplum içindeki sosyal bağlantıları ve güven duygusunun yaşam memnuniyetini artırdığını ortaya koyarken, kurumsal güven, toplumda düzen, adalet ve güvenlik algısını güçlendirmesiyle daha güçlü bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, resmi kurumların etkinliğinin ve güvenilirliğinin genel refah düzeyini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Polise ve mahkemelere duyulan güvenin yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, bu kurumlara duyulan güvenin toplumsal refah algısı üzerindeki etkisinin karmaşıklığını işaret ederken, hükümete duyulan güvenin yaşam memnuniyeti ile anlamlı ve pozitif bir ilişki göstermesi, hükümetin politikalarının bireylerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Gelir düzeyinin yaşam memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunması, ekonomik refahın bireylerin yaşam kalitesinde kritik bir rol oynadığını doğrulamakta, ancak yaş ve eğitim düzeyinin etkisinin bulunmaması, bu değişkenlerin etkilerinin daha karmaşık ve dolaylı olabileceğini düşündürmektedir. Medeni durumun yaşam memnuniyetinde belirgin bir farklılık yaratması, evliliğin yaşam kalitesinde önemli bir faktör olduğunu gösterirken, dinin öneminin sınırdan anlamlı bulunması, yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisinin daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Sonuç olarak, güvenin bireysel yaşam memnuniyeti üzerindeki kritik rolü vurgulanmakta ve

güven türleri ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin karmaşıklığı ortaya konmaktadır. Gelecekteki araştırmalarda, bu ilişkilerin daha kapsamlı ve derinlemesine analiz edilmesi, toplumun yaşam memnuniyetini ve mutluluğunu artırmaya yönelik politikalar ve müdahaleler geliştirilirken güvenin rolünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Acar, Y. (2019), "Türkiye'de Yaşam Memnuniyetinin Belirleyicileri: İller Üzerine Bir Yatay Kesit Analizi", *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 145-157.
- Akgün, B. (2001), "Türkiye'de siyasi güven: Nedenleri ve sonuçları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56(4), 1-23.
- Akın, H.B. & E. Şentürk (2012), "Bireylerin Mutluluk Düzeylerinin Ordinal Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi", *Öneri Dergisi*, 10(37), 183-193.
- Albayrak, E. (2014), "Kadınların Gün Faaliyetlerine Katılımının Belirleyicileri Üzerine Bir Analiz (Afyonkarahisar Örneği)", *Yüksek Lisans Tezi*, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Algan, Y. & P. Cahuc (2010), "Inherited Trust and Growth", *American Economic Review*, 100(5), 2060-2092.
- Andreasson, U. (2017), *Trust-the Nordic Gold*, Copenhagen: DK: Nordic Council of Ministers.
- Aslan, S. (2016), "Türkiye'de Sosyal Sermaye Bileşenlerinden Güven Hakkında Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 181-204.
- Aydın, H.İ. (2020), "Mutluluk ve Ekonomi: Yaşam Memnuniyeti Araştırması Üzerinden Bazı Dikkatler", *Current Research in Social Sciences*, 6(2), 135-148.
- Bäck, M. & E. Kestilä-Kekkonen (2009), "Social Capital and Political Trust in Finland: An Individual-level Assessment", *Scandinavian Political Studies*, 32, 171-194.
- Belanger, F. & L. Carter (2008), "Trust and risk in e-government adoption", *The Journal of Strategic Information Systems*, 17, 165-176.
- Boztepe, H. (2013), "Halkla İlişkiler Perspektifinden Güven Kavramı: Katılımcılık, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik İlkelerinin Kamu Kurumlarına Yönelik Güvenin Oluşmasındaki Rolü", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 45, 53-74.
- Börü, D. vd. (2007), "Güven: Bir Anket Geliştirme Çalışması", *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(27), 49-59.
- Campbell, A. (1981), *The sense of well-being in America: Recent patterns and trends*, New York: McGraw-Hill.
- Ciziceno, M. & G.A. Travaglino (2019), "Perceived corruption and individual's life satisfaction: The mediating role of institutional trust", *Social Indicators Research*, 141(2), 685-701.
- Clench, A.J. & A. Holte (2021), "Political trust influences the relationship income and life satisfaction in Europe: Differential associations with trust at national, community and individual level", *Frontiers in Public Health*, 9, 629118
- Diener, E. & E. Robert (1985), "The Satisfaction With Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.

- Diener, E. & M.E. Seligman (2004), "Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being", *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1-31.
- Dogan, S. & B. Erdogan (2015), "Güven, Memnuniyet, Alternatiflerin Çekiciliği ve Değişime Direnç Değişkenlerinin Tutumsal ve Davranışsal Marka Bağlılığı Üzerindeki Etkilerinin Türk GSM Sektöründe Karşılaştırılması", *İktisat İşletme ve Finans*, 30, 34-64.
- Dumludag, D. et al. (2016), "Income comparison, collectivism and life satisfaction in Turkey", *Quality & Quantity*, 50, 955-980.
- Dumludağ, D. & O. Gokdemir (2022), "Income Aspiration, Income Comparison and Life Satisfaction: The case of Turkish Migrants in the Netherlands", *Journal of Happiness Studies*, 23(4), 1359-1378.
- Eren, K. & A. AŞICI (2016), "The Determinants of Happiness in Turkey: Evidence from City-Level Data", *Journal of Happiness Studies*, 18(3), 647-669.
- Girgin, M. & A. Bayar (2019), "Türk Toplumundaki Güven İndeksinin Düşük Olmasının Nedenlerinin İncelenmesi", *Journal of Educational Sciences*, 10(2), 58-71.
- Glatz, C. & A. Eder (2020), "Patterns of trust and subjective wellbeing across Europe: New insights from repeated cross-sectional analyses based on the European Social Survey 2002-2016", *Social Indicators Research*, 148, 417-439.
- Gökçalp, N. (2003), "Ekonomide Güven Faktörü", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 10(2), 163-174.
- Gül, S. (2017), "Mutluluk Ekonomisi ve Göç Üzerine Bir İnceleme", *Doktora Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü.
- Haiping, X. et al. (2023), "Social trust, social capital, and subjective well-being of rural residents: micro-empirical evidence based on the Chinese General Social Survey (CGSS)", *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 49.
- Hudson, J. (2006), "Institutional trust and subjective wellbeing across the EU", *Kyklos*, 59(1), 43-62.
- Jovanović, V. (2016), "Trust and subjective well-being: The case of Serbia", *Personality and Individual Differences*, 98, 284-288.
- Kahneman, D. & A. Deaton (2010), "High income improves evaluation of life but not emotional well-being", *Center for Health and Well-being*, 107(38), 16489-16493.
- Kahneman, D. & A.B. Krueger (2006), "Developments in the Measurement of Subjective Well-Being", *Journal of Economic Perspectives*, 20(1), 3-24.
- Leung, A. et al. (2011), "The impact of workplace ostracism in service Organizations", *International Journal of Hospitality Management*, 30(4), 836-844.
- Meçe, M.H. (2021), "Trust and Life Satisfaction in Albania", *Proceedings of the International Scientific Conference "Social Changes in the Global World"*, 2(8), 453-471.
- Mikucka, M. et al. (2017), "When does economic growth improve life satisfaction? Multilevel analysis of the roles of social capital and income inequality in 46 countries: 1981-2012", *World Development*, 93, 447-459.
- Mironova, A. (2015), "Trust as a Factor of Subjective Life Satisfaction", *HSE Working Papers WP BRP 42/PSY/2015*.
- Muthusamy, S. & M. White (2005), "Learning and Knowledge Transfer in Strategic Alliances: A Social Exchange View", *Organization Studies*, 26, 415-441.

- Nannestad, P. et al. (2014), "Do institutions or culture determine the level of social trust? The natural experiment of migration from non-Western to Western countries", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40(4), 544-565.
- Nazlı, Ş. vd. (2020), "Sağlık Çalışanlarında Psikolojik İyi Oluş Düzeyi ile Sanal Ortamda Yalnızlık Düzeyi Arasındaki İlişki", *18. Aile Hekimliği Kongresi*, 24, 41-50; Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı.
- Nooteboom, B. (2007), "Social Capital, Institutions and Trust", in: I. Staveren & P. Knorringa (eds.), *Beyond Social Capital* (26), London: Routledge.
- Özdemir, Ö. & M. Öztürk (2015), "Fayda, Sosyal Seçim ve Mutluluk", içinde: D. Dumludağ vd. (eds.), *İktisatta Davranışsal Yaklaşımlar (177-200)*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Paxton, P. (1999), "Is Social Capital Declining in the United States? A Multiple Indicator Assessment", *American Journal of Sociology*, 105(1), 88-127.
- Polatçı, S. (2015), "Örgütsel ve Sosyal Destek Algılarının Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş ve Evlilik Tatmininin Aracılık Rolü", *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 25-44.
- Rotter, J. (1967), "A New Scale for the Measurement of Interpersonal Trust", *Journal of Personality*, 35, 651-665.
- Rousseau, D. et al. (1998), "Not So Different After All: A Cross-discipline View of Trust", *Academy of Management Review*, 393-405.
- Schmidhuber, L. et al. (2021), "Government Openness and Public Trust: The Mediating Role of Democratic Capacity", *Public Admin Rev*, 81, 91-109.
- Shapiro, C. & H.R. Varian (1999), *Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy*, Boston: Harvard Business School Press.
- Sønderskov, K.M. & P. Dinesen (2016), "Trusting the state, trusting each other? The effect of institutional trust on social trust", *Political Behavior*, 38, 179-202.
- Sønderskov, K.M. (2011), "Does generalized trust lead to associational membership? Unravelling a bowl of well-tossed spaghetti", *European Sociological Review*, 27(4), 419-434.
- Thielmann, I. & B.E. Hilbig (2015), "Trust: An Integrative Review from a Person-Situation Perspective", *Review of General Psychology*, 19(3), 249-277.
- Tüzün, İ.K. (2007), "Güven, Örgütsel Güven ve Örgütsel Güven Modelleri", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2, 93-118.
- Ulutürk-Akman, S. (2021), "Mutluluk ve Yaşam Memnuniyetinin Belirleyicileri: Türkiye İstatistik Kurumu Yaşam Memnuniyeti Araştırması Üzerine Analizler", *Journal of Social Policy Conferences*, 81, 35-69.
- Veenhoven, R. (1996), "The study of life satisfaction", in: W. Saris et al. (eds.), *A Comparative Study of Satisfaction with Life in Europe* (11-48), Budapest: EOTvOs University Press.
- Yemişçigil, A. & P. Dolan (2015), "Mutluluk Nedir? Nasıl Ölçülür? Kalkınma Literatüründe Teorik ve Metodolojik Yaklaşımlar", içinde: D. Dumludağ vd. (eds.), *İktisatta Davranışsal Yaklaşımlar* (163-176), Ankara: İmge Kitabevi.
- Zak, P.J. & S. Knack (2001), "Trust and Growth", *The Economic Journal*, 111, 295-321.
- Zmerli, S. & K. Newton (2008), "Social Trust and Attitudes Toward Democracy", *Public Opinion Quarterly*, 72(4), 706-724.

Akyürek, Z. & Y. Ural-Uslan (2024), "Kurumsal ve Sosyal Güvenin Yaşam Memnuniyetine Etkisi: Türkiye Üzerine Bir İnceleme", *Sosyoekonomi*, 32(62), 273-291.